

בעזרת השם יתברך

וועד העירוב

146 - 3 עמודים

תשובת הגאון מוהר"ר
יונתן שטייף זצ"ל

שעיירות שלנו אפילו
אם ס' ריבוא בוקעין,
אין להם דין רשות
הרבים, וגם עצות
האיך "לתקן העיר
מנהעטן ומכל שכן
העיר ברוקלין.

סימן פח

שוכנים לבי רבז בגי בגי בנשיק מגזע
תרשישים הודע לשם ולתכלה כשיית מוי
רי צבי אייוענשטאדט שליטיא.

אחדשו"מ בגי שלח לי הקונטרס הלכה לחיזון
עירובין לעיר מאנהעטען וציקש ממני
חוזה דעתי זכר.

והנה כ' בגי' ללל צמים אדירים וצירר כהלכה :
(א) שיש לסמוך על הימים והנהרות שמקיפים
העיר מכל הלבדן והמה עלמס נחשדים כמחילה.
(ב) שיטנס מחילות הנעשים צדי אדם על שפתם
גזורים עשרה עפחוס. (ג) ולא זכותא דהחירא ע"ד
הגשרים שאינם אופרים העיר שנפרצו להם. (ד) אפשר
לחקן אותן המקומות שיטנס שם פירלות או גינות.
(ה) גם אפשר שיבינו נחשדים כמוקף לדירה ע"י
המחילות שנגדר בהם הפירלות. (ו) אח"כ יש להשכיר
הרשות משר העיר. (ז) ולעשות עירוב צפת כנהוג כדי
להליל רצים מעון מלאכה הולאה מרשות לרשות בשעת.

הנה על כל אלו הפרטים ערכתי קונטרס חיקון
עירובין צס"ד וכאן לא באתי אלא בקצרה
ואומרים לקולרים ד' עמכם.

הג' האריך בגדר רשות הרצים דאורייתא אם לריכים
שיהיו צוקעין צו ס"ר כשיטות רש"י עירובין
ו' ג"כ, וכשיטות תוס' שצח ו' ס"ד, או כשיטות
הרמב"ם ודעימ"י שלא הזכירו פרט זה בגדרי ר"ב
אמנם בהלכה זו האריכו הגאונים משכנות יעקב
השו"ת בית אפרים ואחרון הכבוד ליינ לתי מרי"ע
להלן שבי דקו"ל דבעין ס"ר צוקעין דלהוי ר"ב,
וכ' שעל זה נאמר אל תשיג גבול עולם והעתיק מס'
דרך אג"י מה שמע מהגאון פניו טעם למה הזהיר
מש"ר על הולאה במלאכה המשכן לפי שש"י השבון
של מחילות השקל שנדבו ישראל שמהם נעשו האדנים
ועלו למספר מאה כבר מהם ידע מש"ר שיטנס צישראל
ס' רבוא שכן עלה המנין של מח"ש וממס שפט שיש
דין ר"ב צמדצר לפי שס"ר צוקעין צו ע"כ הזהיר

אז על הולאה כדכ' וילו משה ויעצרו קול צמחנה
לא חפיקו מרה"י דינדו למחנה לויי שהי ר"ב
כמדובר שצח ל"א, וסיים דפח"ת.

והנה המקור לזה הוא מדאמרינן שצח ו' כאן צומן
שישראל שרויים צמדצר אז כיו המדבר ר"ב
וכמש"כ החוסי שם לפי שהיו שם ס"ר.

אמנם הרמב"ם שכי והמדבר צומן הזה הוא ר"ב
הוא פירש בגמ' צהיפוך כמש"כ הכ"מ צסס
כרי אצרכס בחסידו צנו של הרמב"ם ומכח צהיפוך
דלא צעינן ס"ר צוקעין לגדר ר"ב.

ונראה דמשם למד הרמב"ם עוד דין אחד דצומן
שהיו ישראל שרויים צמדצר לא היתה המדבר
ר"ב כ"א צמחנה לויי לצד כמפורש שצח ל"א ואע"ג
דהיו שם ס"ר צוקעים, וע"כ זגדר ר"ב אינה תלוי
צזה כלל אלא ר"ב דאורייתא הוא סרעיא ופלטיא
גדולה שהם השווקים שנמסרו לרצים להלוך בהם
ולעסוק שם צסמורה והמה כיו חוץ להעיר צמקום
הפקר לכל ואין שם צחים כלל וכן דרכים המפולשים
להם דינס כר"ב אצל סחם עיירות שיטנס צחים מכל
הרוחות ומכל הצדדים והשווקים אינם מפולשים זה
כנגד זה עד הסרעיא ופלטיא אלא שוק אחת נכנס
לחוץ אחרת והצחים כמה מכל הרוחות ועושים
מחילות מכל הלבדן אי"כ העיר מסובצ צדי מחילות
שע"י נעשה העיר לרה"י מרה"ת לכ"ע ולכל היותר
העיר היא כרמלית והצחים עושים כל העיר כמוקף
לדירה וע"כ י"ל שסחם עיר איננה ר"ב כלל, וצמקלת
גירסאות צרמב"ם הלכות שצח פ"ד העתיק א"ח הוא
ר"ב מדברות ועיירות, אמנם כנראה הוא ע"ס ו"ל
וישראל מלשון יער, אצל העיר איננה ר"ב כיון
שמוקפת מכל הלבדן צצחים וצמחילות וצשו"ע ס"י
שמ"ה סעיף ז' לא העתיק אלא שווקים ורחובות
וס"ל להרמב"ם צמדצר צומן שהיו שם ישראל שהיו
שם אהלים קצושים מהדגלים שחטו שם ולחד מי"ד
מכל ד' צדדים לפני המשכן ע"כ לא היתה המדבר
ר"ב צומן שישראל היו שם ורק צמחנה לויי לחוד
היתה ר"ב לפי שמחנה לויי היתה חוץ למחנה ישראל
שם היו מקום רחצ להקים שם אח"כ המשכן ואולי

זוקען צו וסיים דלאו דרך כבושה הוא דרוז
הפוסקים חולקים על זה ע"כ. אמנם עפ"י מש"כ הי
לנו סמך גדול על תיקון העירובין ע"י לוח"פ בכל
המקומות.

ואחשוב ענה טובה לתיקון עירובין והוא זה, כי
מלינו רבה צ"ל הי מערב העיר מחוץ
ערסיהתא ערסיהתא, עיין עירובין כ"ו ושם סי' וכן
קיי"ל בלוח"פ של"צ סעיף ה' שאפשר לערב מצוי מצוי
צפ"ע חלה שצריכים לעשות צפתה המצוי דקה והיינו
מחילה ולוח"פ מצוי צוה לכו"ע להיכר שמסקין עלמן
שלא לאסור זה על זה וצוה יולאים גם מה שצריכים
להניח חכה שייך לבעיר של רבים כשמעבדים חוזה
להיכר שידעו שרק העירובין מחיר הטלטול וח"כ יש
ענה טובה ונכונה לתקן כל עיר אפילו גדולה
כאנטוכיי"י באופן זה שכל רב יעיין באותן השכונות
והמבואות שהוא דר בסמוך להם אם אין שם פירצה
וגינות וכיו"ב ואז אשר לתקן צנקל ע"י לוח"פ ודקה.

ועיין בהגהות מיימונית סוף פ"ה מהל' עירובין
לוח"ק ד' שכי דע"י לוח"פ יש לחלק אפילו
מצוי אחד ולערבו לתלחין והדיוורים אינם לוח"פ
עליהם. ולפ"ז צקל יש לתקן העיר מאנהטעטן ומכל
שכן העיר צרוקלין [נראה שכונתו לוויילאמסבורג —
המעתיק] שאין כאן ס"ר זוקעין צו וע"י תיקון זה
יהיו אותן השווקים מובדלות מיתר השווקים שיש
בהם דריסת הרגל של ס"ר שלא יהיו פרוצים להם
ורק יש להשיגו באותו מקלח שכונות ולבחון בכל
ע"ש אם לא נשתנה איזה דבר.

וגראה דגם הרשב"א המחמיר יותר בתיקון עירובין
וס"ל דר"ה גמור אין מערבין כלל כמש"כ צחי
חכ"ל סי' ל"ז בשמו מ"מ בתיקון הזה יודה גם הוא,
כי הרשב"א לא מיידי חלה צרי"ה דאורייתא דהיינו
סרטיא ופלטיא שאין שם מחילות חה ר"ה דאורייתא
שלא מהני תיקון אפילו דלחות לדעתו, וגם צוה כי
החכ"ל סי' ל"ז שלא מלא לו חצר אבל אם נתקן רק
אותן השווקים הסמוכות להשווקים שנפרצו לר"ה זה
אפשר לכו"ע וצ"כ ש"ח צי"א סי' כ"ו אחרי שהאריך
בגדר ר"ה כי כל שיש כאן ד' מחילות כנראה

כלויים לא הקימו שם חבליהם חלה שכיחה ממנה
לוי מפולג משער לשער עד המקום שה"י שם ר"ה
דאורייתא וצב"ג גם העיר הוא ר"ה כשאין שם
צתים כ"א מרחו אחת או משתי חרות וכמה רק
לאורך ר"ה או לרוחב והשוק מפולג עד המקום שחזן
לעיר שהוא פגוי לגמרי מהצתים וצב"ג חן צמשה
עירובין נ"י עיר של רבים כמש"כ רש"י שם, וכן י"ל
דמטעם זה אמרינן עירובין ו' דירושלים חלמלי
דלחותי נעולין חייבין עלי' משום ר"ה דמוכה דגם
העיר ירושלים היחה ר"ה, וי"ל ששם היו השווקים
מפולשין עד מחוץ לעיר למקום הסרטיא והפלטיא.

הב"ל גדר ר"ה אינה חלה סרטיא ופלטיא גדולה
שהן מקומות שנמסרו לרבים ורבים מחקצנים
שם לסחורה ואין שם חבלים או צתים, אבל עירובין
שלנו וכן העיר מאנהטעטן אפילו אם ס"ר זוקעין
צו אין עלי' דין ר"ה מה"ח משום שהעיר מסובצת
במחילות של הצתים והצנזים מכל ד' רוחותיה
והמחילות נעשים ע"י צי"א ואין רבים מצטלן אותן
המחילות כמו שאין רבים מצטלן מחילות של חצר
אפילו אם החצר גדול כאנטוכיי"י.

ול"זה כתב הרמ"א צ"כ שמי"ה שמבואות שלנו יש
להם דין חצר והיינו ע"י שהצתים מקיפים
להמצוי וכשעושין לוח"פ שהוא צחורה מחילה היו
כחצר של רבים שאפילו נפרץ לר"ה מהני לוח"פ
ומפורסם ורגול צפי הכל שפחה אין לנו דין ר"ה
כמש"כ צב"ג סי' שמי"ן, וכ"כ המחבר סי' ש"ג
ונראה שהוא מהאי טעמא שסמך צוה על שיטת
הרמב"ם והמדבר גם צומן שישראל היו שרויים
שם לא היחה ר"ה כ"א מחנה לוי לצדו מטעם
שאבלים הקיפו המחנות ועל זה סומכין בכל המקומות
לתקן עירובין ע"י לוח"פ שס"ל שאין לנו עתה דין
ר"ה כלל.

ולמעשה אחתי ל"ע דהאחרונים כמזומה לא
סמכו על סברה זו, עיין צ"כ משנה צחורה
סי' שס"ד בחלק צי"אור הלכה שכ' דהעולם סומכים
על שיטת הרמב"ם דלא חחו רבים לצטל המחילה
וסוכמין על השיטת דאין לנו ר"ה כ"א כשי"ה ס"ר

יתעוררו מקמרגים וחי' יבא למחלוקת שהוא צביעות
מדרכי שלום לואת אחשוב שעתה היא עוצה ומחוקקת
מאוד כי לערב שכונות שכונות חין לריך לה הסמכה
כלל וכל רב צשכונה שלו יכול לתקן כן ובנקל שיסכימו
אותן הרבנים הסמוכים לשכונות האלו.

וע"ד לשכור משר העיר עיין צ"ח מנחה שבה
בששמונה דף קמ"ט שכי לשכור מצן חיל
„זאלדאט". וזיין לתי גו"ר ושו"ה שו"מ ח' ח"צ
ס"י ס"צ שאם שוכרים מגזבר המלך יפה כח השכירות
גם הדוירים של אותם שאינם מודים בעירוב המה
בכלל כי יש זכות גם להם וגם הם אינם מחקנים
העיר יש תקנה בשכירות לדרך עירוב חזירות שלא
ינטרו לשכור מאותם שאינם מודים בעירוב.

ואתמך משמא להגר"א ז"ל שירצעם צ"ח לריך ליתן
דו"ה גם על ציטול של מים אחרונים וידון גם
על הקלות כמו שזריך ליתן דו"ה על החמורה וא"כ
השכירות הוא זכות גם לו חזקן לאדם שלא בפניו.

ועיין בספר עני אלמוגים סי' שני' טעם הבן
דמהני השכירות משר העיר, וצ"ח תשורת ש"י
כי לשכור על עשר שנים וזככ"ל החמיר על שנה,
וכג"ח כי דבכל ע"ש לריכף לשכור מחדש אלא שאין
נוכחים בן.

ע"כ דעתי נוטה לתקן באופן הג"ל והכל על מקומו
יבא בשלי'.

וחתמתי שמי צידודות בלג"ח.

יונתן שטייף

סימן סמ

שוכט"ס לכי יידי וחיביי הרב הגאון
הגדול מצו ומגדל זי"ר יפ"ח צנשיק מו'
ר' יעקב יוסף וזי"ם שליט"א.
האדמו"ר מספינקא.

אחדשו"מ, וע"ד שאלתו אם רשאי למכור הבית
שבו ציבמ"ד של אגודה חסידו ספינקא ובפי

להעמידם בחוקן לא אחו רבים לצטלם ח"כ כשנערב
שכונות שכונות יש באפשרות לתקן אותם שכי
באפשרות לראות השוקים שיבאחו לתוך העירוב וכו"ל
רואין את המחילות ומכני לזכ"פ.

והנה מלאתי לתוב צ"ח ח"י ח"י עירובין קכ"ט
דס"ל דמהני לזכ"פ גם לרי"ה דאורייתא כל
שיש כאן מחילות של הבתים משני רוחות ח"כ כשי"ב
בעיריות שלנו להשוקים מוקפים בבתים מכל הצדדין
ועיין צנח"ה סי' שס"ד שכי דמוכ"ח מהני לזכ"פ גם
לרי"ה דאורייתא וכו"כ הרשב"א שלדעת הרמב"ם מהני
לזכ"פ גם צרי"ה דאורייתא.

והנה העיר מסובב עוד בלזכ"פ ע"י הקנים של
הט"ג וטעלעפאן אלא שלרוב המה מן הכד
ללא מהני, ועיין צפ"י ר"ח עירובין י"ח שכי פירוש
חדש צבחי דמן הכד דמיירי שאין כאן משקוף ולא
תקרה אלא מחות בלבד, ח"כ הי' לנו עמוד גדול
לסמוך על הט"ג וטעלעפאן וגם יש חיקון להעמיד
קנים חתוכים, עיין בספר בית נאמן דף מ"ד, ובספר
חסד לאנרכס מנוד לסמוך גם על מחילות שמן הכד.

והנה להלכה כל דברי הגי' המה קילורין לעינים
ונאמרים בהשכל ודעת. גם מה שכתב דעל
הגשרים לרוב הולכים רק קרנות שאינם מצטלים
המחילה מלאתי כן צ"ח שו"ת צ"ח מטעם שדרך
ר"ה היינו שהולכים שם צרגל אצל קרנות ועגלות אינם
מצטלים המחילות וכי הגאון מסערענטש שליט"ה הבין
מטעם דהאל מפסיק וע"כ השיג דקו"ל אהל זרוק לא
שמי' אהל, אמנם נראה דהטעם הוא משום דלוינה
דומה לדגלי המדצר שמסתמה צרגלם כיו' הסיר
הולכים שם, אצל צעלמא הא קו"ל דרוכב כמהלך דמי.

והנה מרוב האגרות שקבלנו מהגאונים שליט"ה
רציחי שאין כולם מסכימים לדעה אחת לעשות
עירובין צמאנהטעטען ויש צדצריהם חששות שראוי
ליתן לב עליהם ולענין צבדברים והיות דמנינו צירושלי'
פ"ג עירובין ה"צ ופ"ז ה"ט שיעקר תקנות עירובין
הוא מפני דרכי שלום ומסופר שם מטעה עיי"ש, ח"כ
כל שאין כולם מסכימים צהתיקון ח"ה לערב כי